

בהעלותך ז

ועד"ז לויט דער דיעה' אז "תקנתא דראשון הוא", אז די תורה האט געזאגט ווי צו מתקן זיין (דורך מקריב זיין פסח שני) — אויב ער האט נישט מקריב געווען דעם פסח ראשון במזיד.

אבער לויט דעת רבי — וואס אזוי איז אויך די הלכה? — אז פסח שני איז "רגל בפני עצמו הוא", און "אין השני תלוי בראשון אלא חיוב בעצמו כמו שאר הרגלים".

ווי זאגט מען לדיעה זו אז "ענינו איז — עס איז נישטא קיין פארפאלען מען קען אלע מאל פאריכטען?"

ב. גאר בפשטות איז דאס קיין קשיא נישט, ווארום אפילו לדעת רבי אז "רגל בפני עצמו הוא" איז דער חיוב פון פ"ש דוקא דאן ווען ער האט נישט מקריב געווען בראשון (ביז אז איינער וואס האט מקריב געווען פסח בראשון טאר נישט בריינגען א פ"ש). און נאכמער — אפילו ווען ער האט נישט מקריב געווען בראשון במזיד — "הרי זה מקריב בשני" און איז דעמאלט פטור מן הכרת, קומט דאך אויס אז אויך

א. בנוגע פסח שני איז באוואוסט דער ווארט פון רבי'ן: "פסח שני ענינו איז — עס איז נישטא קיין, פארפאלען", מען קען אלע מאל פאריכטען. אפילו מי שה' טמא, מי שה' בדרך רחוקה. און אפילו "לכס", אז דאס איז געווען ברצונו, פונדעסטוועגען קען מען מתקן זיין.

דארף מען פארשטיין: הן אמת אז די ענינים וביאורים פון פנימיות התורה זיינען לפעמים לויט איין דיעה אין נגלה דתורה, אפילו ווען די הלכה איז ווי א צווייטע דיעה, ווארום אלו ואלו דברי אלקים חיים, און מען דארף און מען מוז בענטשן ברכת התורה פאר דעם לערנען דברי בית שמאי, כאטש ב"ש במקום בית הלל אינה משנה —

אעפ"כ, איז דאך יומתק יותר אויב עס איז אויך מתאים לויט די דיעה וואס הלכה כמותה, ובפרט בעניננו, וואס דער לשון איז אז דאס איז "ענינו" (פון פסח שני).

ולכאורה: בשלמא לויט דער דיעה' אז פסח שני איז "תשלומין בראשון הוא", איז מובן וואס מען זאגט בנוגע פ"ש "ענינו איז — עס איז נישטא קיין פארפאלען מען קען אלע מאל פאריכטען". מתקן זיין,

(6) דר' חנינא בן עקביא.

(7) רמב"ם רפ"ה מהל' ק"פ, ספ"ה מ"ע נו.

(8) לשון הרא"ה בן הרמב"ם שם בס' ברכת אברהם.

(9) שם ה"ב. וחזר בו ממשיך בסהמ"צ שם דלרבי א.ס. הייד בראשון והקריב בשני הוא חייב — כמ"ש בתשובת הרא"ה בן הרמב"ם בס' מעשה נסים שם. וראה ביאור הרי"ף פערלא לספ"ה מ"צ רס"ג מ"ע נו (רמ, א"ג, רמג, ד).

(*) וכן מ"ש בפרש"י פסחים שם ד"ה תשלומין ד-חייב כרת על הראשון ואפילו עשה את השני כתב באור חדש שם שזהו רק לדעת ר"ז ולא לדעת רבי. אבל בצל"ח שם פרש"י ס"ל כן גם אליבא דרבי. וראה ביאור הרי"ף שם. ואכ"מ.

(1) היום יום ע' נג.

(2) פרשתנו ט, יוד.

(3) וכמו הביאור בקל"ת (נצבים מה, סע"א) בענין שופר של ר"ה של יעל פשוט, שאין הלכה כן (שו"ע ואדמו"ר אורח ר"ס תקפא).

(4) עירובין ג, ב.

(5) ברכות לו, רע"ב. ושא"נ וראה בארוכה לקוטי לוי"צ אגרות ע' רסו. לקריש חט"י ע' 233.

(6) דעת ר' נתן פסחים צג, א. וראה ביאור ג' הדיעות דלקמן בתשובות ר"א בן הרמב"ם (בס' ברכת אברהם סי' ד — נעתק בשינויים בכס"מ ה' ק"פ פ"ה ה"ב. וס' מעשה נסים סי' ז). וראה לעיל ע' 117 ואילך.

לדעתו איז „ענינו (פון פסח שני) — עס איז ניטא קיין פארפאלן“.

און אזוי איז דאך געווען בפועל מלכתחילה — א חידוש ומצוה וואס איז געגעבן געווארן צו פאריכטן. כדי עס זאל ניט זיין „נגרע“ בא די „טמאים לנפש אדם“ איז געקומען דער ציווי ה'ס „איש איש כי יהי טמא לנפש או בדרך רחוקה לכם גו' בחודש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אותו“.

און דאס וואס לדעת רבי איז פ"ש „רגל בפני עצמו הוא“¹¹ איז (בעיקר) נוגע לגבי דעם וואס „חייבין עליו (פסח שני בפני עצמו) כרת“, „כיצד“¹² מי ששגג או נאנס ולא הקריב בראשון אם הויד ולא הקריב בשני חייב כרת“¹³.

עס איז אבער ניט פארשטאנדיק: מטעם זה וואס „רגל בפני עצמו הוא“ האלט דאך רביי¹⁴ (און אזוי פסק'נט דער רמב"ם¹⁵) אז אויך „גר שנתגיר בין שני פסחים וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים חייב לעשות פסח שני“, היינט ווי ערקלערט מען בנוגע לגר וקטן הנזיל, אז „ענינו (דפ"ש) איז — עס איז ניטא קיין פארפאלן“ — זיי זיינען דאך נישט געווען מחוייב בפ"ר¹⁶.

(10) פרשתנו שם, י"א.

(11) ראה שאלת ר"ד הבבלי בס' מעשה נסים שם.

ביאור הרי"ף שם, ועוד.

(12) רמב"ם שם סה"א וה"ב, וראה הערה 16.

(13) משא"כ לדעת ר"נ ור"ח בן עקיבא שם (צג, ב)

ששגג בראשון והויד בשני פטור.

(14) פסחים שם, ע"א, במאי קמילגין, פרשיי שם

ד"ה חייבין, וראה פרשיי שם סד"ה חייב כרת.

(15) שם ה"ז.

(16) להעיר שהרמב"ם שם לא כתב הא דגר

שנתגיר וקטן שהגדיל חייבין בפ"ש — בהמשך

להלכה א' ד"רגל בפ"ע הוא, כ"א כמה הלכות לאח"ז,

וגם לא הזכירם בסהמ"צ שם כשמכריח דמצוה בפ"ע

הוא.

ולהעיר ממאירי פסחים שם: פסח שני אינו

תשלומין של ראשון אלא מצוה בפ"ע הוא . . מכל

ג. בנוגע צו „קטן שהגדיל בין שני פסחים“ וואס „חייב לעשות פסח שני“ (ווי איז אין דעם מודגש דער ענין אז „עס איז ניטא קיין פארפאלן“) — יש לבאר (בדוחק עכ"פ): וויבאלד א קטן איז נמנה אויפן קרבן פסח, ביז אז ס'איז דא א סברא אז שה לבית אבות דאורייתא¹⁷, און נאכ-מער: דער רמב"ם¹⁸ פסק'נט דאך אז „אם שחטו עליו — אויפן קטן — בראשון פטור (פון פסח שני)“. זעט מען דאך אז ער האט א שייכות צו דער מצות קרבן הפסח¹⁹. ובמילא איז אין פאל ווען לא שחטו עליו בראשון, און הגדיל בין שני פסחים, איז דער „חייב לעשות פסח שני“, א מעין פון תשלומין, „וענינו איז — עס איז ניטא קיין פארפאלן“ (פון פסח ראשון — וואס אויב מ'וואלט אויף אים מקריב געווען בראשון וואלט ער געווען פטור מפ"ש).

אבער בנוגע צו גר שנתגיר, וואס ער האט ניט געהאט קיין שום שייכות צו פסח ראשון, איז וואס איז שייך צו זאגן בא אים „עס איז ניטא קיין פארפאלן“?

ד. וי"ל הביאור בזה: אז אדרבא, דעת רבי אז „רגל בפני עצמו הוא“ בריינגט ארויס מערער דעם ענין אז — „עס איז ניטא קיין פארפאלן“, ווי לויט די דיעות אז „תשלומין דראשון הוא“ אדער „תקנתא דראשון הוא“:

מקום מי שלא היתה עליו תורת חיוב בראשון אין בו חיוב שני כלל. ולשיטתנו מיהא גר שנתגיר בין שני פסחים או קטן שהגדיל אינן חייבין בפ"ש כלל.

אבל ראה רש"י פסחים שבהערה 14. ומלשונו שם בסד"ה חייב, משמע קצת דלדעת רבי גר הנזיל שלא הקריב בשני חייב כרת. ואכ"מ.

(17) ראה נדרים לו, א.

(18) שם ה"ז.

(19) ראה כס"מ שם, ובמפרשי הרמב"ם שם.

צפע"נ הלכות נזירות פ"ב הי"ט (כ, א), וראה לקו"ש

ח"ז ע' 238 (ס"ז), ובארוכה לקו"ש חכ"ז ע' 69

ואילך.

ד.ה.: לדעת רבי איז מען מחוייב בפ"ש נישט ווייל אויף אים איז געבליבן א חיוב קרבן פסח פון י"ד ניסן (ווי לויט דער דיעה אז ס'איז תשלומין אדער תקנתא) נאך ווייל — י"ד באייר איז א זמן וואס איז אים מחייב להקריב ק"פ (אויב ער האט נישט מקריב געווען בי"ד ניסן).

[דאס וואס הקריב הפסח בראשון דארף ער נישט מקריב זיין בפסח שני, ווייל אויף יצ"מ איז נאך איין קרבן, כפשוט].

ובמילא איז דאס וואס פ"ש ענינו איז — עס איז נישט קיין פארפאלען, איז די כוונה אין דעם נישט (נאך) אז "מען קען אלעמאל פאריכטן" — א זאך וואס מ'האט פארפעלט, איז ער איר ממלא בכללות, נאך²⁴ — ס'ווערט אויפגעטאן

לויט די דיעות אז ס'איז "תשלומין בראשון" אדער "תקנתא בראשון" איז דער (עיקר) זמן הקרבת הפסח בזמן פסח ראשון בי"ד ניסן, נאך מ'קען "משלים" אדער "מתקן" זיין דעם חיוב וואס ער האט אויף זיך (פון פסח ראשון). די תורה האט אבער נישט גע-געבן נאך א זמן פסח²⁰.

משא"כ לדעת רבי ודיוק לשונו רגל בפני עצמו הוא האט די תורה געגעבן (נוסף אויף דעם זמן פון פסח ראשון אויך) א רגל — זמן בי"ד אייר אויף הקרבת הפסח. ווען ער איז מקריב דעם פסח בי"ד באייר איז עס (בהוספה צו משלים זיין דאס וואס ער האט פאר-פעלט (הקרבת הפסח ראשון²¹), אויך) בפני עצמו הקרבת הפסח²¹, י"ד אייר איז זמן פון הקרבת הפסח, "מועדו"²² פון פסח²³.

הרמב"ם שם לפניו. כי "מצות עשה בפ"ע מורה על החיוב גבירא, ורגל בפ"ע על הזמן.

(24) ואולי מרמזו כפכל הלשון: "מען קען אלעמאל פאריכטען אפילו מי שהי' טמא, מי שהי' בדרך רחוקה. און אפילו לכך דאס איז געווען ברצונו, פונדעסטוועגן קען מען מתקן זיין". דלכאורה, פונדעסטוועגן . . מתקן זיין מיותר. וייל שבי' ענינים בזה: "עס איז נישט קיין פארפאלען מען קען אלעמאל פאריכטען", הכוונה לתשלומין מל' שלימות. והמשך הלשון מדובר בזה שהי' חסרי' לו (וכפשוטו הלשון. אפילו מי שהי' טמא כו' . . ברצונו) שבם זה. קען מען מתקן זיין.

(*) ונקט מי שהי' טמא מי שהי' בדרך רחוקה המפורשים בקרא. ואף שבחסר לו יש אופנים למטה יותר כמו "מי ששגג או נאנס ולא הקריב בראשון" (שאו. אם הויד ולא הקריב בשני חייב כרת"), או "יתירה מזו. אם הויד ולא הקריב בראשון" (שאו. אם לא הקריב בשני אפי' ששגג הרי"ז חייב כרת") — רמב"ם שם ה"ב, אי"צ לפרטש בפ"ע, כי כ"ז נכלל במש"כ. און אפילו לכך אז דאס איז געווען ברצונו והיינו שדודנו היחה בזה שהי' טמא כו', וכמבואר ברמב"ם שם ה"ד דהרי זה מויד בראשון.

(20) וכמפורש בפסחים שם (ע"ב) לדעת ר"ג "קרבן ה' לא הקריב במועדו בראשון". אבל להעיר מדעת ר"ח בן עקביא שם. וראה מ"ש הר"ד הבבלי שם לדעתו: כי הוא סובר, כי הזמן הוא זמן אחד מדובק לענין חיוב עשי' כו' ע"ש.

משא"כ לדעת רבי — ראה לקמן בפנים. (21) עפ"י מובן בפשטות מה שלדעת רבי דרגל בפ"ע הוא הקרבנו בשני פוטרנו מברת שהויד בראשון (כנ"ל ס"ב והערה 9), כי גם לדעתו הוא תשלומין לראשון כפנים, אלא שהוא בשלימות יותר, כדלקמן.

(21*) אלא שלדעת הרמב"ם בסהמ"צ (הניל הערה 9) לרבי כשהויד בראשון איז הקרבנו בשני פוטרנו מברת, כי התורה נחנה הזמן דפ"ש בתור תשלומין, רק באם לא הפקיע א"ע, כמו מי שהי' טמא או בדרך רחוקה שאין עליו חיוב פסח (ראה צפ"ג שבהערה 33), או אפילו כשיש עליו חיוב אלא שנאנס באונס אחר, או ששגג, משא"כ כשהי' לו הזמן דפסח וכן החיוב פסח אלא שהויד ולא הקריב, לא ניתן לו הזמן דפ"ש בתור תשלומין לפיר.

(22) פסחים שם סע"א. (23) שזהו חילוק הלשון. רגל בפ"ע והלשון "מצות עשה בפני עצמו ודוחה את כו'" (שהביא

ועד"ז זאגט מען בעבודה בבית המקדש³⁰, אז עס איז דא אן עבודה שאינה תמה, אויב „יש אחרי עבודה“, אזוי ווי „שחיטה וקבלה והולכה שיש אחרי זריקה“. [עבודה תמה] איז אן „עבודה שהיא גומרת ומתממת את הדבר“ — אזוי ווי זריקה והקטרה ניסוך המים כו].

כאטש עס פעלט ניט איז דער עצם העבודה, זי איז געטאן געווארן כדבעי, ווערט זי אבער ניט אנגערופן עבודה תמה, ווייל יש אחרי עבודה. און די עבודה שלאחרי איז „גומרת ומתממת את הדבר“, זי איז גומר ומשלים די עבודה הקודמת.

[וואס דעריבער איז בא די עבודות הקודמות, „אעפ"ש שהזרים מזהרים שלא יתעסקו בעבודה מעבודת הקרבנות אין חייבין מיתה אלא על עבודה תמה“].

דאס איז אויך מעין פון די צוויי ענינים וואס מען געפינט בא צדקהי: „די מחסורו אתה מצווה עליו לפרנסו כו' אשר יחסר לו אפילו סוס לרכוב עליו ועבד לרוץ לפניו“ און (מערער פאר דעם) — „לעשרו“, כאטש אז דאס איז ניט קיין ענין וואס עס פעלט אים.

ו. ועפ"ז י"ל אז דאס וואס מ'זאגט אז „אין השני תשלומין לראשון אלא רגל בפ"ע³², מיינט ארויסבריינגען אז דאס איז ניט אזא „תשלומין“ וואס איז בכדי משלים זיין החסר נאר „רגל בפני עצמו“ — די זאך ווערט אויפגעטאן בשלימות.

און אין דעם זין איז אויך בא גר שנת-גייר דא דער ענין פון תשלומין, אז

אין אלע פרטים²⁵, די פעולה איז בשלימות²⁶.

ועפ"ז איז מובן אויך בנוגע צו „גר שנתגייר בין פ"ר לפ"ש און קטן שהגדיל בין שני פסחים“, אז דאס וואס „חייבין לעשות פסח שני“ (כאטש זיי האט נישט געפעלט עשיית הפסח ראשון, וויבאלד אבער ענינו איז ניט (נאר) אויף משלים זיין את החסר (בעבר), נאר צו טאן א חיוב וועלכער קומט איצט — בזמן י"ד אייר — בפ"ע²⁷. האט דאס אויך א שייכות צו גר וקטן הנ"ל), ווייל אין דעם מצב וואס זיי שטייען בי"ד אייר זיינען זיי מחוייב במצות.

ה. ע"פ הנ"ל יש לומר אז אויך לדעת רבי איז פ"ש תשלומין. אין דעם לשון תשלומין זיינען דא צוויי פירושים: (א) משלים זיין א חסרון, (ב) שלימות — כאטש אז בלאו הכי פעלט גאר ניט אין דער זאך, קומט אבער צו שלימות אין דער זאך דורך דער הוספה.

ועד"ז ווי מען געפינט ביים לשון „תמימה“ בנוגע ל„שנה“: די גמרא²⁸ זאגט אז „תמימה“ איז „להביא את חודש העיבור“, כאטש אז אויך אז דעם חודש העיבור ווערט זי אנגערופן שנה²⁹, עס פעלט ניט אין איר.

(25) ולהעיר ממשנת בלקי"ש ח"ג (ע' 799 ואילך) בנוגע למילה, לדעת הרמב"ם ותוס' גם כשכל אחר יום השמיני יש בזה הענין דמילה בזמנה. עיי"ש.

(26) התיקון ומילוי בקשתם „למה נגרע“ הוא בשלימות, כי גם להם ניתו „רגל“ — זמן פסח.

(27) להעיר מצפצפ"ן לרמב"ם בתחלתו (ב, טור ב' בסופו). ובהשמטות לשם (הפלאה נד, ב). ועוד.

(28) ערכין לא, א.

(29) ראה ר"ן נדרים סג, א. שו"ת גי"ב מהד"ק אה"ע ס"כ. וראה אוה"ת (יהל אור) להצ"צ תהלים יט, ח (ס"ד, ה).

(30) ראה בהבא לקמן יומא כד, א ובפרש"י שם

ד"ה עבודה תמה (וראה זבחים קטו, ב).

(31) כתובות ס, ב.

(32) לשון הרמב"ם הל' ק"פ רפ"ה.

וע"ד ווי דאס איז בגשמיות כנ"ל, אז בשעת מ'גיס איינעם עשירות, איז לאחרי ווי ער האט עס באקומען און זיך צוגע-וויינט דערצו, רעכנט עס זיך שוין נישט פאר עשירות ודבר נוסף, נאר א זאך וואס "יחסר לו" כנ"ל, אפילו עבד לרוץ לפניו.

ויל אז ברוחניות (במחשבה בעבודת הנפש) איז כשם ווי דאס איז לאחרי ווי מ'באקומט דעם "לעשרו", בפועל, עדיז איז דאס אויך בשעת זיין מחשבה און שטרעבונג איז צו "עשירות",

וויבאלד אז במקום שרצונו של אדם שם הוא נמצא³¹, ווערט שוין די עשירות און שלמות פאררעכנט ביי אים ווי "יחסר לו". און ווען ער באקומט די עשירות ווערט דאס ביי אים אן ענין פון תשלומין דהחסר, ממלא את החסר לו.

וכלפי שמיא גליא, אז שוין פריער איז בא אים "חמישים איש רצים לפניו" וכו' אז ענין וואס יחסר לו, אבער למטה, בגשמיות איז "אין לדיין אלא מה שענינו רואות"³², למטה און בהלכה לפועל, ווען ווערט נתגלה אז דאס איז יחסר לו — דוקא לאחרי ווי ער האט באקומען די עשירות ונתרגל בזה.

ה. ובנוגע לגר שנתגייר בין פ"ר ופ"ש — וויבאלד אז אויך איידער ער האט זיך מגייר געווען בפועל איז ער שוין פון פריער א גר, כנ"ל, ער האט אין זיך (נאך זייענדיק א גוי) א ניצוץ פון א נשמה קדושה, איז כאטש אז בגלוי איז דאס ארויסגעקומען ווען ער האט זיך מגייר געווען, דעמאלט ווערט אבער נתגלה אז אויך למפרע האט ער (מצד

אע"פ אז פריער האט ער נישט געטארט מקריב זיין³³, "איז נישטא קיין פארפאלן", ער פארלירט נישט די שלמות פון הקרבת הפסח.

ויומתק יותר ע"פ הדיוק הידוע פון חיד"א³⁴ בהלשון "גר שנתגייר" — נישט "גוי שנתגייר", ווי מ'זאגט "עבד שנש-תחרר", "קטן שהגדיל" וכיו"ב — ווייל נאך איידער ער האט זיך מגייר געווען בפועל איז ער שוין א גר, ער האט (זייענדיק א גוי) א ניצוץ פון א נשמה קדושה³⁵, נאר בגלוי איז דאס ארויס-געקומען ווען ער האט זיך מגייר גע-ווען, קומט אויס אז אויך בפסח ראשון איז בא אים געווען א געוויסע שייכות צום פסח³⁶, און פסח שני איז תשלומין — מלשון שלמות, אין דער שייכות זיינע צו פסח ראשון.

ז. בעומק ובפנימיות יותר י"ל: ווי-באלד אז ביידע פירושים זיינען אין דעם זעלבן ווארט תשלומין, איז מובן אז אויך דער פירוש תשלומין מלשון שלמות, האט א שייכות צום פירוש הפשוט פון תשלומין, אז מ'איז ממלא און משלים את החסר.

די הסברה אין דעם איז: וויבאלד עס קען צוקומען לגבי דעם פריערדיקן מצב, ווערט אויך דאס פאררעכנט אלס חסר. די שלמות ווערט א גדר פון דער-גאנצן וואס עס האט געקענט צוקומען.

(33) להעיר מצפ"ע הפלאה שם לגבי מי שהי' בדרך רחוקה. דהוי' כמו מי שאינו בגדר עשיית הפסח, ע"ש.

(34) מדבר קדמות מערכת ג' אות ג.

(35) ראה תשובות מהר"ם מרוטנבורג (הובא בספר תשובות בעלי התוס' מכת"י (ניו יארק תשי"ד

— ע' רפ, סי"ט).

(36) להעיר מרמב"ן ואוה"ח פרשתנו ט, יד.

(37) ראה כש"ט הוספות ס"ל, לח, וש"נ.

(38) ב"ב קלא, רע"א. וש"נ.

קען זיין, אז אט די טובה וואס ער דארף טאן צו דעם אידן אין דעם טאג איז דער תכלית פון זיין נשמה'ס אראפ-קומען אויף דער וועלט, און אויב ח"ו ער פארפעלט דאס, האט ער נישט נאר פארפעלט א שלימות, נאר — דעם עיקר תכלית ירידת נשמתו.

און וויבאלד אז אין אתנו יודע עד מה, מען ווייס נישט וועלכע פעולה איז די צוליב וועלכער זיין נשמה איז אראפ-געקומען למטה, דארף זיין די התעסקות בהפצת היהדות באופן דחטוף ואכול חטוף ושתיי, וויבאלד אז בא לידו.

און דורך דעם איז מען זוכה צו דער גאולה האמיתית והשלימה — אין די ביידע טייטשן פון „שלימה": עס ווערן נשלם אלע חסרונות פון זמן הגלות, און עס וועט אויך צוקומען שלימות אין וועלט נאך העכער ווי וועלט איז געווען לפני חטא עץ הדעת (אלה תולדות השמים וארץ דעולם על מילואו נברא)⁽⁴¹⁾ — אלה תולדות פרץ מלאי⁽⁴²⁾,

ובלשון הרמב"ם: „ובאותו הזמן לא יהי שם לא רעב ולא מלחמה ולא קנאה ותחרות (שלימות) — שלא יהי ענין דחסרון) שהטובה תהי' מושפעת הרבה כו' ולא יהי' עסק כל העולם אלא לדעת את ה' בלבד" (שלימות — ממש)

בקרב ממש, בכיאת משיח צדקנו במהרה בימינו ממש.

(משיחת פסח שני תש"מ)

הנשמה) געהאט א שייכות צו מצות התורה⁽⁴³⁾.

ובמילא קומט אויס אז נישט נאר איז ער מוסיף שלימות דורך הקרבת הפסח שני, נאר דאס איז אויך משלים את החסר, ווייל מצד הנשמה האט אים „געפעלט" אין הקרבת הפסח בפסח הראשון.

ט. די הוראה פון דעם לכל אחד ואחד בעבודתו ית' — אויף וויפל עס דארף זיין די התעסקות אין הפצת התורה והיהדות, ובפרט בהפצת המעינות.

ער קען דאך טראכטן בא זיך: די ארבעט איז טאקע זייער חשוב, אבער דאס איז בלויז א הידור מצוה, סאיז א שלימות וואס וועט אים צוקומען ווען ער וועט עס טאן, וואס איז אבער דער הכרח אין דעם און וואס איז אזוי די אייליניש?

זאגט מען אויף דעם, אז אן ענין וואס ער מיינט אז עס איז בלויז א שלימות, קען גאר זיין אז באמת איז דאס בא אים תשלום החסר, אין דעם וואס איז מוכרח צו זיין עבודה ושרש נשמתו.

ווי די תורה פון בעש"ט: „הקב"ה שיקט אראפ א נשמה אויף דער וועלט און לעבט זיבעציק אדער אכציק יאר וואס דער תכלית הכוונה פון דער שליחות איז צו טאן א אידן א טובה אין גשמיים בכלל און אין רוחניות בפרט.

(41) ראה מבוא לקונטרס ומעין ע' 22.

(42) ראה ב"ר פ"ד, ז. פ"ג, ג. ושם דה"י העולם חסר עד שבא שבת (ב"ר ספ"י).

(43) ב"ר פ"ב, ו.

(44) סוף ה' מלכים.

(39) ראה מדבר קדמות שם דזה שאמר גר שנתגייר להורות דבמעמד הר סיני שקבלנו התורה שם נמצא נפש הגר הזה.

(40) לקיד ח"ג ע' 1126. שה"ש תש"ה ע' 67. היום יום ע' נא.

בהעלות ה

ובפרט אז דערמיט איז ער אויך משנה פון לשון רז"ל אין משנה¹, "לפיכך נתעכבו לה ישראל כו"²?

בפשטות קען מען זאגן: אלע נסיעות און חניות פון אידן זיינען דאך געווען תלוי ניט אין זייער החלטה, נאר, ווי עס שטייט פריער אין דער סדרה³, "ולפי העלות הענן מעל האהל ואחרי כן יסעו בני ישראל ובמקום אשר ישכן שם הענן שם יחנו בני ישראל". ובמילא איז מובן, אז דאס וואס, "העם לא נסע עד האספ מרים" איז געווען דערפאר וואס דער "ענן ה'" האט זיך ניט אויפגעהויבן⁴.

קומט במילא אויס, אז "זה הכבוד חלק לה המקום כו".

(5) סוטה שם.

(6) לכאורה זעו מקור פרשיי זה. אבל י"ל שמקורו בספרי כאן (ועד"ז הוא במכילתא בשלח יג, יט). "לפיכך עיכב לה המקום" שכינה וארון כהנים ולוים וישראל ושבעה ענני כבוד כו" [ובתיבוע (ותי') טז: בההוא זכותא הוון כל ישראל אשתין רבוון כו וענני יקרא ומשכנא ובירא לא זייעין ולא נטלין עד זמן כו. ועד"ז הוא בתיבוע פסוק יד]. ובפרט לפי הגירסא בכמה כת"י רש"י שמסיים: נתעכבה בשבילה שכינה וכל ישראל.

(7) ראה באר מים חיים (לאחי המהר"י) ודבק טוב בפרשיי.

(8) ט, יז ואילך.

(9) דעת זקנים מבעה"ת כאן. רבינו בחי כאן. וראה במדב"ר פי"ד, ג.

(*) כ"ה בספרי הוצאת האראוויטץ. מכילתא שם. וביל"ש כאן: עכב לה הקב"ה ארון ושכינה כו. ובספרי לפנינו: עיכב לה שכינה וארון כו.

(**) ולפי מובן בפשטות דיוק הנ"ל (הערה 4) שהרי דיוק רש"י הוא מהתיבות "והעם לא נסע" עצמן, שמשמעו שהוצרכו ליסע.

א. אין סוף הפרשה, אויפן פסוק "ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים והעם לא נסע עד האספ מרים", שטעלט זיך רש"י אויף די ווערטער "והעם לא נסע" און איז מפרש: זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעכבה למשה כשהושלך ליאור שנאמר² ותתצב אחותו מרחוק וגו'.

דאס וואס רש"י באווארנט דא מיט זיין פירוש איז (ווי מפרשים זאגן³) די שאלה וואס שטעלט זיך וועגן די ווערטער "והעם לא נסע עד האספ מרים": עס שטייט דאך אין דעם פסוק שלאח"ז "ואחר נסעו העם", אז דער "נסעו העם" איז געווען נאך "ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים" — איז צוליב וואס דארף די תורה זאגן פאר דעם אז "והעם לא נסע גו"??

פארענטפערט רש"י, אז דער איבער-חורין איז אויסן מודיע זיין, אז דאס וואס "והעם לא נסע" איז געווען צוליב איר כבוד וועגן⁴.

מען דארף אבער פארשטיין: אין פסוק שטייט דאך "והעם לא נסע" — פאר-וואס זאגט רש"י (און פון וואנעט נעמט ער) אז "זה הכבוד חלק לה המקום",

(1) יב, טו.

(2) שמות ב, ד.

(3) משכיל לדוד בפרשיי. וכיכ בחדא"ג מהרש"א

סוטה ט, ב.

(4) ואין להקשות מה שמפרשו רש"י כאן אע"פ שהקושיא היא מהכתוב שלאח"ז — שהרי הוא פ"י כתוב זה "והעם לא נסע גו", ובפרט שבלאה ככגון דא (שהקושיא היא מאותו הענין ובפרט בהכתוב המסודר) מפרשו רש"י — בכ"מ — בכתובים הקודמים, וכמדובר כמ"פ.